

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ: ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Бараннік В.О.

Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень в м. Дніпропетровську (м. Дніпропетровськ, Україна)

Як показано в роботі [1] (науково-дослідна робота «Теоретичні і методичні питання оцінки і прогнозування економічного потенціалу соціально-економічних систем» під керівництвом О.Ф. Балацького) перехід до сталого розвитку (СР) припускає поступове подолання різних структурних диспропорцій і *нерозвиненості механізмів реалізації наукового, трудового, природного, виробничого потенціалів адміністративних і виробничих систем*. В такому разі, враховуючи, що основною розвитку соціально-економічних систем (держави, регіону, галузі, окремого підприємства) є їх економічний потенціал, завдання його виміру, в тому числі з врахуванням значення, впливу та взаємозалежності окремих його складових (потенціалів), набуває особливого значення та актуальності. Підтвердженням даної тези може служити перелік робіт виконаних за останні роки провідними науковими установами України [1-5].

Не зважаючи на це, як показано в роботі НІСД [2], розвиток регіонів України на сучасному етапі ринкових реформ зіткнувся з низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників, що зумовили його розбалансований, асиметричний та диспропорційний характер. Визначається, що тактичні прорахунки регіонального розвитку України (у короткостроковому та середньостроковому періоді), в тому числі і СР, переважним чином обумовлені саме відсутністю чітко означених, науково-обґрунтованих економічних та соціальних стратегічних пріоритетів, відсутністю врахування особливостей довгострокових тенденцій регіонального розвитку, що формуються та діють на посткризовому етапі модернізації регіональної та світової економіки. Серед інших причин такого незбалансованого розвитку регіонів України можна назвати і відсутність чітких критеріїв оцінки поточного та прогнозованого інтегрального стану його розвитку з врахуванням залежностей та взаємозалежностей основних сфер життєдіяльності, окремих показників (індикаторів), які їх характеризують.

Ще одним негативним моментом наукових досліджень вивчення економічних потенціалів є практично повна відсутність конкретних кількісних розрахунків економічних потенціалів держави (національного багатства) та окремих його складових (економічних потенціалів регіонів та їх функціональних складових). В той же час, в наукових дослідженнях багатьох країн та регіонів світу питанням кількісних оцінок потенціалів (національного багатства) та інших складних інтегральних характеристик

розвитку (індекс СР, конкурентоспроможності, інноваційності тощо) приділяється постійна увага.

Одним із пояснень вищенаведеного можна визначити, що поняття «економічний потенціал регіону» передбачає визначення сукупної здатності наявних економічних ресурсів регіону (в першу чергу – природного потенціалу, наукового та соціального потенціалів) до забезпечення *максимально можливого об'єму корисностей (добробуту), який відповідає потребам суспільства на даному етапі розвитку*. На жаль, на сьогоднішній день цей обсяг (рівень добробуту) аж ніяк не відповідає суспільним потребам (особливо в порівнянні не тільки з провідними країнами світу чи Європи, а і з більшістю країн СНД). При цьому, *однією із головних причин такого становища є недосконалий (низький та неприпустимий) рівень управління*.

В загальному плані економічний потенціал може концентровано визначати три рівня зв'язків та відносин, а саме:

- по-перше, він відображає минуле – накопичені (виробничий, технологічний, трудовий тощо) та наявні на даний момент часу (природно-ресурсний) потенціали;

- по-друге, враховуючи щорічні частку використання наявних та накопичених потенціалів, він показує існуючу ефективність їх використання;

- по-третє, враховуючи досягнуті (можливі) рівні використання потенціалів, показує наявні можливості досягнення певного рівня в майбутньому.

Враховуючи широкий зміст поняття економічного потенціалу та його окремих складових, їх зв'язок з рівнями основних життєво-важливих інтересів автором запропонована модель оцінки рівня економічної (енергетичної) безпеки на основі визначення кількісно-якісних характеристик потенціалів.

1. Звіт про науково-дослідну роботу «Теоретичні і методичні питання оцінки і прогнозування економічного потенціалу соціально-економічних систем» (заключний) [Електронний ресурс] / СумДУ, режим доступу: essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/13368/1/957m.doc

2. Стратегія розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Аналітична доповідь – К.: НІСД, 2010. – 25 с.

3. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / [Кіндзерський Ю.В., Якубовський М.М., Галиця І.Ю. та ін.]; за ред. канд. екон. наук Ю.В. Кіндзерського; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 928 с.

4. Сухоруков А.І., Харазішвілі Ю.М. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія / Сухоруков А.І., Харазішвілі Ю.М. – К.: НІСД, 2012. – 388 с.

5. Экономический потенциал административных и производственных систем : монография / Под общ. ред. О.Ф. Балацкого. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2006. – 973 с.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 23-24.